

Metodické karty

Integrace dětí s jazykovými a kulturními odlišnostmi

Fórum pro prožitkové vzdělávání, z.ú

Finančně podpořeno Nadací České spořitelny

2024

Obsah

Aktivity na seznámení.....	3
Jak rozhýbat tělo	7
Jak zvýšit pozornost.....	10
Jak podpořit dobré vztahy ve třídě	13
Budování důvěry mezi žáky.....	18
Jedinečnost a respekt.....	23
Reflexe a jak na ní	28

1. Aktivity na seznámení

Kdo jsem

Cíl aktivity Podpora seznamování nových žáků, oslovování křestními jmény

Časová dotace 10 minut

Pomůcky Žádné

Popis aktivity

1. Žáci stojí v kruhu. Děti mají za úkol představit se ostatním. Každý po kruhu řekne své jméno a přidá k němu přívlastek, který jej pozitivně vystihuje a začíná na stejné písmeno jako jeho jméno. Například BYSTRÁ Bára.
2. Představí se první v kruhu, pokračuje spolužák po jeho pravici, který před vlastním představením zopakuje jméno a přívlastek předcházejícího žáka. BYSTRÁ Bára, TVOŘIVÁ Tamara.
3. Stejným způsobem pokračujeme po kruhu. Každý zopakuje jméno s přívlastkem všech spolužáků, kteří už byli na řadě a na závěr přidá své jméno s přívlastkem.

Otázky k diskuzi

Který přívlastek tě nejvíc zaujal? Co nového jste se o spolužácích dozvěděli?

Praktická doporučení

Aktivita je vhodná pro nově vzniklý kolektiv, kde se děti ještě neznají. Případně pro hladší začlenění nového žáka do třídy. Oslovování křestními jmény podporuje dobré vzájemné vztahy. můžeme tedy využít i ve třídě, kde se děti už znají, ale nejsou zvyklí oslovovat se křestním jménem.

Co o sobě víme

Cíl aktivity

Vzájemné poznávání žáků. Vytvoření možnosti navázání kontaktu mezi všemi žáky vzájemně.

Časová dotace 30 minut

Pomůcky Listy papíru, lepicí páska

Popis aktivity

1. Každý žák dostane list papíru, na který napíše tři věty o sobě. Jedna ze tří vět nebude pravdivá (moje babička je Řekyně, miluju čočkovou polévku apod.). Pravdivé věty by měli obsahovat takové informace, u kterých předpokládáme, že je ostatní ještě nevědí.

2. Všichni si nechají papír připevnit na záda tak, aby na něj ostatní dobře viděli.
3. Žáci se pohybují po místnosti, chodí od jednoho spolužáka ke druhému a propiskou udělají čárku u té věty, o které si myslí, že není pravdivá.
4. Po deseti minutách se všichni posadí společně do kruhu a před sebe položí svůj list. Postupně každý přečte, co na svůj list napsal a která věta není pravdivá a zda ji spolužáci správně označili.
5. Aktivitu společně reflektujeme.

Otázky k diskuzi

Stihli jste se seznámit s listy všech spolužáků v časovém limitu?

Co nového jste se o někom dozvěděli?

Co společného jste u spolužáků objevili, aniž byste to předtím věděli?

Praktická doporučení

V první fázi, kdy žáci píší své věty, procházejte mezi nimi a pomozte jim, aby věty byly formulovány pozitivně, bez negativního sebehodnocení, případně aby se netýkaly ostatních spolužáků.

Molekuly – Co nás spojuje

Cíl aktivity

Vzájemné poznávání. Vytvoření prostoru pro hledání společných zájmů, postojů. Navázání kontaktu mezi všemi spolužáky.

Časová dotace 20 minut

Pomůcky Žádné

Popis aktivity

1. Žáci se volně pohybují po prostoru. Jejich úkolem bude vytvořit molekuly dle zadání. Molekuly vytvoří vždy jen žáci, kterých se zadání týká, ostatní stojí.
2. Molekula znamená, že žáci utvoří skupinu, ve které se vzájemně propojí dotykem. Postupně nabízíme zadání: "Molekulu vytvoří ten, kdo ...:"
 - má sourozence
 - má víc než dva sourozence
 - baví ho hrát hry na PC nebo mobilu, PS apod.
 - rád jezdí na kole
 - by se chtěl stát influencerem
 - nosí rád mikinu apod.
3. Aktivitu společně v kruhu reflektujeme.

Otázky k diskuzi

Jaká informace vás překvapila? Co nového jste se o spolužácích dozvěděli? Jak se vám dařilo molekuly vytvářet? Šlo to snadno, nebo jste měli nějaké potíže? Jaké?

Házení míčkem

Cíl aktivity Podpora vzájemného poznávání. Vytvoření kontaktů mezi všemi žáky.

Časová dotace 20 minut

Pomůcky Tři menší míčky

Popis aktivity

1. Všichni stojí v kruhu. Úkolem žáků bude postupně říct své jméno a přidat k němu, co mají rádi. Např. "Jsem Josef a rád hraju floorbal." "Já jsem Lenka a ráda se směju ani nevím čemu."
2. Žáci si mají zapamatovat co nejvíce informací.
3. Po představení všech dětí si lektor vybere jednoho žáka, zopakuje jeho jméno, řekne co má rád a hodí mu jeden míček.
4. Žák, který dostane míček, ho stejným způsobem předá dál. Vystřídají se tak všechny děti. Je důležité si zapamatovat, od koho jsme míček dostali a komu ho házíme. Vytvoříme tak vzorec, kterým si míček posíláme. Jakmile se míček dostane k poslednímu žákovi, hodí ho tomu, od koho míček dostal.
5. Pokud už se daří s touto aktivitou pracovat bez chyb, můžeme postupně mezi děti hodit celkem tři míčky.

Otázky k diskuzi

Co nového a zajímavého jste se o spolužácích dozvěděli? Jak se vám dařilo míček házet a přijímat? Co by pomohlo k tomu, aby se aktivita plynule dařila?

Praktická doporučení

Je důležité, aby si děti zapamatovali, od koho míček dostali a komu ho dál hází a zároveň informace, které děti sdílí. Je tedy potřeba, aby skupina byla koncentrovaná, což se ne vždy na začátku daří. proto doporučujeme aktivitu opakovat, dokud se žákům nedaří lépe a lépe. Později pak můžeme přidávat míčky.

V čem se podobáme a v čem se lišíme

Cíl aktivity Vzájemné poznávání, hledání toho, co máme společné

Časová dotace 25 minut

Pomůcky Papíry, tužky, židle podle počtu dětí, časomíra

Popis aktivity

1. Vytvoříme společně dva kruhy z židlí. Židle z vnitřního kruhu jsou otočeny čelem k židlím z vnějšího kruhu. Každý žák se posadí na jednu židli, vezme si papír přeložený na polovinu a tužku.
2. Žáci sedí proti sobě a nyní mají za úkol na svůj papír napsat jméno spolužáka sedícího naproti. Na papír zapíše tři věci, které mají společné (na jednu polovinu papíru) a jednu věc kterou se od sebe odlišují (na druhou polovinu papíru). Na tom, co zapisují na papír se společně domlouvají. Na zapsání mají jednu minutu.
3. Po uplynutí jedné minuty se žáci sedící ve vnějším kruhu posunou o jednu židli doprava. Dále pokračujeme stejným způsobem, dokud se žáci nevrátí na své původní místo
4. Děti se snaží, aby se neopakovalo to, co mají se spolužáky společné či rozdílné. Tedy aby s každým novým spolužákem našli v dialogu nové charakteristiky, které ještě s nikým jiným neměli.

Otázky k diskuzi

Co nového jste se o spolužácích dozvěděli? Co konkrétně vás překvapilo? Je něco, co máte společného s většinou spolužáků? co to je? v čem se od ostatních odlišujete?

Praktická doporučení

Hlavní částí aktivity jsou rozhovory ve dvojicích. Lektor má možnost děti v těchto dialogích pozorovat jejich chování, jaká vládne nálada, pro koho je třeba aktivita velmi obtížná. Uspořádání do dvou kruhů je možné používat i pro diskuzi na jiné téma, například mohou děti diskutovat o svých názorech na nějaké aktuální téma nebo učební látku.

2. Jak rozhýbat tělo

Skokan

Cíl aktivity Rozpohybování, protažení, zábava.

Časová dotace 5 minut

Pomůcky Žádné

Popis aktivity

1. Všichni se postaví do řady s rozestupy nejméně jeden metr. všichni si postupně kleknou na kolena a zabalí se (u vyspělejší skupiny se mohou žáci předklonit a opřít ruce o kolena). Poslední v řadě postupně přeskočí všechny před sebou a poté se zařadí na konec řady jako poslední překážka pro spolužáka, který je další na řadě.
2. Totéž provede ten, který je nyní v řadě poslední. Postupuje se stejně dokud se vystřídají všichni spolužáci.
3. U dětí s omezenou pohyblivostí si mohou žáci lehnout na zem a ostatní je překročí nebo malým skokem přeskočí.

Otázky k diskuzi

Jak jste se při aktivitě cítili? Co vás nejvíce bavilo? Co vám nešlo? CO by vám pomohlo k tomu, aby aktivita příště probíhala pro vás příjemněji?

Papírový tanec

Cíl aktivity Protažení, stimulace, představivost, tvořivost.

Časová dotace 10 minut

Pomůcky Dostatečné množství novin či papíru

Popis aktivity

Třidu rozdělíme do dvojic. Každá dvojice dostane list novin. Dvojice pak tancují na hudbu s novinami mezi sebou, aniž by se noviny dotkly země. Oba spolužáci se musí novin neustále dotýkat, ale nesmějí je přidržovat rukama ani ústy.

Otázky k diskuzi

Jak se vám dařilo splnit požadavek, že noviny se nesmí dotknout země? Bylo to pro vás snadné? Co způsobilo, že se vám ve dvojici dobře spolupracovalo? CO naopak spolupráci stěžovalo?

Zpomalený Thajský box

Cíl aktivity Protahení, tvořivost, nonverbální komunikace, citlivost

Časová dotace 10 minut

Pomůcky Žádné

Popis aktivity

1. Žáci se posadí do velkého kruhu s rozestupy na vzdálenost paže. první dva se postaví do kruhu proti sobě a pustí se do zpomaleného stínového zápasu v Thajském boxu (mohou se používat oproti normálnímu boxu i pěsti a kolena). Hráči stojí od sebe v dostatečné vzdálenosti, aby nemohlo dojít k fyzickému kontaktu. Soupeři simulují reakce, tedy když dostanou zásah, jejich tělo na něj reaguje. Hlídnají si vzdálenost mezi sebou. Jakmile jeden hráč udělá krok před sebe, druhý udělá krok dozadu.
2. Po skončení zápasu si oba soupeři podají ruce a na jejich místo jdou další dva hráči. Takto pokračujte, dokud se nevystřídají všichni, kteří se chtějí do aktivity zapojit.

Otázky k diskuzi

Jak různí spolužáci různě reagovali na údery? Vypadalo to realisticky? Jak jste se cítili, když jste předstírali takovýto zápas? Co vás na tom nejvíce bavilo?

Medvěď

Cíl aktivity Rozhýbání, interakce skupiny, zahřátí, zábava

Časová dotace 10 minut

Pomůcky Žádné

Popis aktivity

1. Všichni se postaví na kraj místnosti, jeden hráč stojí uprostřed místnosti. Každý se musí dostat k protější stěně, aniž by ho hráč stojící uprostřed chytil. Kdo se nechá chytit a zvednout nad zem, musí vykřiknout: "Drží mě medvěď!"
2. Chycený hráč zůstane uprostřed a chytá ostatní.
3. Hraje se tak dlouho, dokud se uprostřed nevystřídají všichni, kteří chtějí do aktivity zapojit.

Otázky k diskuzi

Bylo těžké se nenechat chytit medvědem? Pro medvěda bylo těžké někoho chytit? Napadla vás nějaká strategie, jak se dostat na druhou stranu bez chycení? Co vás na hře nejvíce bavilo?

Koňské dostihy

Cíl aktivity

Rozhýbání, zbavení se verbálního a motorického neklidu, navodit atmosféru pohody a vzájemného sdílení

Časová dotace 5 až 15 minut

Pomůcky Žádné

Popis aktivity

1. Všichni hráči sedí v kruhu a napodobují zvuky a náladu při koňských dostizích. Začnou se plácát do stehů a opakovat: "tarab, tarab, tarab.."
2. Tento pohyb a pokřik dělají žáci po celou dobu hry. K tomu pedagog vykřikuje změny, které mají hráči provádět:
 - zatáčka vlevo - všichni se nahnou doleva
 - zatáčka vpravo - všichni se nahnou doprava
 - překážka - všichni naznačují zdviženýma rukama skok, při kterém krátce vstanou
 - dvojité překážky - dvakrát stejný pohyb jako u překážky
 - tribuna s diváky - všichni začnou jásat
 - zmatek mezi koňmi - všichni začnou frkat
 - vodní příkop - všichni začnou brnkat prstem přes rty

Praktická doporučení

Aktivita je vhodná pro navození společného sdílení, před náročnějším úkolem uvolnění napětí. Nebo na závěr jako povzbuzení před návratem k běžnému vyučování. Důležitý je prvek sounáležitosti, všichni se musí zapojit.

3. Jak zvýšit pozornost

Živé pexeso

Cíl aktivity Trénink pozornosti a soustředění

Časová dotace 15 až 30 minut

Pomůcky Pexeso

Popis aktivity

1. Vyberte dva až tři dobrovolníky, podle toho, zda je sudý nebo lichý počet žáků. Tito žáci budou hledat dvojice obrázků. ostatním žákům rozdejte kartičky pexesa tak, aby měl každý jeden obrázek.
2. Žáci, kteří hledají dvojice, neobracejí kartičky, ale vyvolávají jednotlivé žáky jejich jmény. Když je žák vyvolán, stoupne si a řekne, jaký má obrázek.
3. Cílem hry je najít co nejvíce správných dvojic.

Otázky k diskuzi

Co pomohlo k zapamatování? co bylo naopak těžké?

Mrkaná

Cíl aktivity Trénink pozornosti a rychlé reakce

Časová dotace 5 až 15 minut

Pomůcky Dostatek prostoru

Popis aktivity

1. Společně utvoříme kruh a vysvětlíme, že tak jako se procvičují svaly, je potřeba procvičovat i pozornost. Hraje se ve dvojicích. jeden z dvojice si dřepne čelem dovnitř kruhu. druhý stojí za ním s rukama za zády a "dívá se na záda dřepícímu.
2. Určete, kdo bude rozehrávač. Rozehrávač má za úkol mrknout na nějakého dřepícího a ten musí rychle uskočit, aniž by se ho stojící stačil dotknout. pokud se mu to povede, sedne si před rozehrávače a rozehrávačem se stane opuštěný stojící, který svého dřepícího neuhlídal.
3. Pokud stojící chytne dřepícího, role si vymění.

Společná závěrečná reflexe není v tomto případě potřeba.

Klíčník

Cíl aktivity Rozvíjet rychlost a pozornost

Časová dotace 5 až 15 minut

Pomůcky Klíče, židle

Popis aktivity

1. Uspořádejte židle do kruhu, židlí je o jednu méně než žáků. Jednoho určete jako tzv. klíčníka a dejte mu do ruky klíče
2. Klíčník chodí uvnitř kruhu a vybírá si dotykem ostatní děti, aby s ním tvořili chodící řetěz.
3. Když v náhodný okamžik klíčník pustí klíče na zem, musí si všichni, kteří tvoří řetěz, sednout co nejrychleji zpět na židle, nemusí na své původní místo.
4. Na koho nezbylo místo, stává se klíčníkem.

Praktická doporučení

Při hře musí být tich, aby bylo slyšet pád klíčů. Ke hře není potřeba reflexe. Pokud by se ale v jejím průběhu odehrálo něco významného, zaměříme se na to v reflexi.

Papírové míče

Cíl aktivity Odreagovat se, znovu získat soustředění

Časová dotace 5 až 15 minut

Pomůcky Noviny na výrobu míčů, páska na vymezení území

Popis aktivity

1. Rozdělte žáky do stejně početných skupin. páskou nebo provázkem rozdělte hrací pole na poloviny.
2. Každý si vyrobí jeden míč tak, že zmačká několik archů novin a omotá je lepící páskou.
3. Po startovním povelu se všichni snaží přehodit co nejvíce míčů na stranu soupeře. to znamená, že odhazují míče, které k nim přiletěly od soupeřů.
4. Po signálu STOP se počítají míče, které mají jednotlivé týmy na své straně. vyhrává tým s menším počtem míčů.

Otázky k reflexi

Jak se vám hra dařila? jakou taktiku zvolilo vítězné družstvo? co bylo pro úspěch nejdůležitější?

Košťe

Cíl aktivity Procvičit postřeh

Časová dotace 5 až 15 minut

Pomůcky Košťe

Popis aktivity

1. Žáci sedí v kruhu, uprostřed je hráč, který drží košťe opřené o zem. obchází kolem koštěte a pak vysloví jméno některého z hráčů a pustí násadu.
2. Jmenovaný hráč musí chytit košťe dřív, než spadne na zem. pokud se mu to podaří, jde si sednout a hráč uprostřed zůstává. pokud to jmenovaný hráč nestihne, střídá prostředního.
3. Můžete vyzkoušet i těžší varianty. Na košťe nebude sahá ten, jehož jméno je vyřčeno, ale jeho soused po levici.

4. Jak podpořit dobré vztahy ve třídě

Pozdravy

Cíl aktivity Podpořit navázání kontaktu mezi jednotlivými žáky

Časová dotace 10 minut

Pomůcky Žádné

Popis aktivity

1. Žáci se volně pohybují po třídě (vymezeném prostoru) a jejich úkolem je pozdravit každého, koho potkají, určeným způsobem.
2. Způsoby pozdravů: – podání ruky se slovy „Dobrý den“ – uklonění se – poplácání po zádech – úsměv – plácnutí si Podle znalosti třídy můžete zvolit i více kontaktní způsob pozdravu, např. kontakt boků, obětí, zvednutí do vzduchu atd.

Otázky k diskuzi

Podařilo se vám pozdravit všechny spolužáky? Který pozdrav se vám nejvíce líbil?

Praktická doporučení

Jedná se o rychlou aktivační techniku, v níž se žáci navzájem setkávají a mohou se naladit na další spolupráci.

Počítám s tvou pomocí

Cíl aktivity Podpořit kontakt mezi žáky napříč skupinami

Časová dotace 10 až 15 minut

Pomůcky Připravené samolepicí štítky s čísly

Popis aktivity

1. Žáci budou pracovat ve trojicích. Na samolepicí štítky napište čísla pro každou trojici tak, aby byl součet tří čísel roven 100 (např. 1, 29, 70 nebo 23, 26, 51). Pokud máte ve třídě takový počet žáků, který neumožňuje rozdělení do trojic, upravte součty, např. v jednom případě budou mít součet 100 čísla čtyři. Štítky s čísly náhodně promíchejte.
2. Postavte žáky do kruhu zády k sobě. Všichni žáci zavrou oči.
3. Na čelo nalepte každému žákovi samolepicí štítek s jedním náhodným číslem.
4. Žáci otevrou oči a volně se pohybují po třídě (vymezeném prostoru).
5. Jejich úkolem je bez mluvení vytvořit trojice tak, aby součet jejich čísel byl roven stu (případně upozorněte na to, že bude jedna čtveřice).

6. Mluvení je zakázáno po celou dobu realizace techniky.
7. Hra končí, když se všechny trojice najdou.

Otázky k diskuzi

Jak se vám podařilo úkol splnit? Co vám ke splnění úkolu nejvíce pomohlo? Kdo vám byl při hledání vaší trojice nejvíce nápomocný?

Praktická doporučení

Technika vyžaduje vaši přípravu. Kombinaci čísel zvolte tak, že žádný žák nezůstane osamocen. Aby byli žáci během techniky nuceni vzájemně si pomáhat, je nezbytné dodržet pravidlo (nemluvit). Některým třídám chvíli trvá, než pochopí, že ke spojení trojic jsou zapotřebí i další žáci, kteří vidí čísla na jejich čele. Techniku je možné využít jako úvodní k jiné aktivitě, v níž budou žáci pracovat ve trojicích.

Role ženy a muže

Cíl aktivity

Podpořit překonání předsudků o příslušnících druhého pohlaví Rozvíjet pozitivní vztahy mezi dívkami a chlapci ve třídě

Časová dotace 25 minut

Pomůcky Papíry A4, tužky

Popis aktivity

1. Rozdělte třídu na skupiny po 3–4 žácích tak, aby byly v každé skupině zastoupeny dívky i chlapci (pokud vám takové rozdělení složení třídy umožňuje).
2. Každá skupina nakreslí na svůj papír podélnou čáru, vzniknou tak dva sloupce. První sloupec skupina pojmenuje „Ženy jsou/mají/dělají...“ a druhý „Muži jsou/mají/dělají...“.
3. Členové skupiny mají za úkol společně se domluvit na alespoň pěti rozdílech mezi ženami a muži v naší společnosti. Rozdíly žáci zapisují na papír do příslušných sloupců. Posléze si zvolí jednoho zástupce každé skupiny.
4. Všichni se posadí do kruhového uspořádání tak, aby žáci z vytvořených skupin seděli vedle sebe.
5. Zástupci postupně představují ostatním spolužákům výstupy práce své skupiny.
6. Techniku reflektujte s využitím otázek k diskuzi.

Otázky k diskuzi

Našli jste nějaký rozdíl mezi muži a ženami, na kterém se shodly všechny skupiny? Jaký? Čeho se rozdíly nejvíce týkají (např. fyzických charakteristik, očekávání společnosti, psychických rozdílů...)? O jakém rozdílu jste ve skupině nejvíce diskutovali? Měl někdo

nějaký nápad, který skupina nepřijala? Jaký? Projevily se v práci vaší skupiny nějaké rozdíly mezi nápady dívek a chlapců? Které z uvedených rozdílů ostatních skupin vás překvapily? Jsou charakteristiky mužů a žen, které vaše skupina popsala, rovnocenné, nebo hodnotí jedno z pohlaví lépe než druhé? Jak jste byli spokojeni s prací ve vaší skupině?

Praktická doporučení

Při práci s technikou dosáhnete efektivnějších výsledků ve třídě, kde jsou rovnoměrně zastoupeny dívky a chlapci. Nosnou částí je diskuze o tématu a předsudcích o ženách a mužích v rámci skupin i celé třídy.

Pokuste se o podporu objektivních charakteristik a klady i zápory jednotlivých pohlaví popisujte vyváženě. Diskuzi doplňte o poznatky z dostupné literatury, které se týkají rozdílů a podobností mezi muži a ženami.

Umožněte žákům přinášet vlastní nápady a postoje podpořené argumenty a příklady a vedte je k diskuzi o názorech ostatních.

Na závěr shrňte, ke kterým charakteristikám jste v diskuzi se třídou dospěli, a ukončete techniku výstupem, že ženy i muži se od sebe sice v některých charakteristikách odlišují, ale díky tomu se mohou doplňovat a navzájem obohacovat.

Malování jednou tužkou

Cíl aktivity

Rozvíjet schopnost neverbálně spolupracovat Uvědomit si důležitost rozdělení rolí ve dvojici Umožnit potkat se při společném úkolu ve dvojicích se spolužáky, s nimiž není žák běžně v kontaktu

Časová dotace 25 minut

Pomůcky Papíry A4, pastelky

Popis aktivity

1. Rozdělte žáky do dvojic tak, aby spolu byli ti, kteří spolu běžně nejsou v kontaktu. Doporučujeme náhodné rozřazení. Např. přiřadte dětem číslo – počítejte od jedné do patnácti (pokud je ve třídě 30 dětí), další polovině přiřadte opět ta samá čísla. Dvojice vytvoří děti se stejnými čísly.
2. Každá dvojice si vezme papír a jednu pastelku a najde si místo, kde bude pracovat.
3. Úkolem je nakreslit společně a bez mluvení jednou tužkou (drží ji oba žáci) obrázek, který bude obsahovat: dům, strom, psa, slunce a mraky. Na kresbu mají dvojice 5-10 minut.
4. Po dokončení úkolu se žáci vrátí na místa tak, aby na sebe všichni viděli a seděli vedle sebe žáci, kteří spolu pracovali.
5. Každá dvojice ostatním ukáže a popíše svůj obrázek a krátce okomentuje svou spolupráci zodpovězením otázek k diskuzi.
6. Reflektujte průběh techniky.

Otázky k diskuzi

Jak jste spokojeni s vaším obrázkem? Jak hodnotíte vaši spolupráci? Byl někdo, kdo malování více vedl? Střídali jste se ve vedení? m Jaké pro vás bylo nechat se vést? Jak se vám dařilo u zadané techniky nemluvit?

Praktická doporučení

V průběhu práce žáků můžete jednotlivé dvojice sledovat, poznatky lze využít k vlastní závěrečné reflexi techniky. Pokud je ve třídě aktuálně lichý počet žáků, zvažte, zda techniku použít. Pokud ji použijete, je potřeba vaše vlastní zapojení, což vám na druhou stranu znemožní sledovat práci třídy a předat žákům vhodnou zpětnou vazbu.

Lego

Cíl aktivity

Rozvíjet schopnost třídy zvolit strategii pro spolupráci a poté ji dodržovat. Učit se akceptovat rozdělení rolí při skupinové práci

Časová dotace 45 minut

Pomůcky Lego (DUPLO), šátky

Popis aktivity

1. Sestavte několik stejných objektů z lega (každý z cca 15 kostek) tak, abyste měli pro každou skupinu osmi žáků jeden sestavený model. Pro každou skupinu připravte také kostky na sestavení druhého stejného objektu.
2. Rozdělte žáky do skupin po cca osmi členech.
3. Předejte každé skupině jeden objekt z lega a sdělte žákům, že jejich úkolem bude instruovat spolužáka, kterého si nyní zvolí, jak má poslepu dle modelu sestavit objekt z kostek, které následně obdrží.
4. Žáci mají za úkol se předem domluvit na signálech, jakými budou vybraného spolužáka instruovat (např. signály pro barvy, doleva, doprava). Za signály nelze zvolit žádná slova.
5. Po dohodě ve skupině vybranému žákovi zavažte šátkem oči, předejte každé skupině kostky na sestavení objektu a model nechte jako předlohu. Vybraný žák se může ptát spolužáků ve skupině, ti ale mohou odpovídat pouze podle předem domluvených signálů.
6. Sdělte skupině, kdy má začít práci, časový limit není stanoven.
7. Průběžně kontrolujte, zda jsou pravidla techniky dodržována.

Otázky k diskuzi

Podařilo se vám správně sestavit předložený objekt? Jak se vám dařilo domluvit se na společných signálech? Jak byly instrukce pro stavitele předávány? Rozuměl jim? Řídil se jimi? Dařilo se vám dodržovat stanovená pravidla? Co konkrétně se vám při spolupráci nejvíce dařilo? Co se dařilo méně?

Praktická doporučení

Tato technika vyžaduje přípravu. Pro úspěšné dokončení techniky je zapotřebí, aby se žáci předem dobře domluvili na signálech a zvážili všechny možné varianty. Signály by neměly být moc složité. Důležité je také rozdělení rolí a jejich následné dodržování. Technika požaduje poměrně velkou kázeň a soustředěnost v rámci práce skupiny. Role učitele spočívá zejména v hlídání dodržování pravidel v jednotlivých skupinách. Ideální je použít sérii lega Duplo, která má kostky větší. Lze je nahradit jinou stavebnicí podobných rozměrů.

5. Budování důvěry mezi žáky

Provazová lávka

Cíl aktivity

Rozvíjet schopnost žáků spolupracovat Rozvíjet vzájemnou důvěru a ohleduplnost mezi žáky

Časová dotace 30 minut

Pomůcky Stabilní židle

Popis aktivity

1. Spolu s dětmi vyrovnejte židle (dle počtu žáků) do kruhu tak, aby se vzájemně dotýkaly.
2. Každý žák se (lépe bez bot) postaví na jednu ze židlí.
3. Vyberte si zadání z následujících možností a třídě zadejte instrukce. Úkolem je seřadit se bez předešlé domluvy podle: – výšky (od nejvyššího k nejmenšímu) – abecedy začátečních písmen křestních jmen (od A do Z) – data narození (od nejstaršího k nejmladšímu) atd. tak, aby nikdo nepromluvil a nesestoupil/nespadl ze židlí.
4. Po dokončení techniky přejděte k reflexi.

Otázky k diskuzi

Jak se vám technika podařila? Spadl někdo z vás na zem? Jak se to stalo? Kolem koho ze spolužáků jste procházeli s největší důvěrou? Co vám činilo největší problémy? Byl někdo, kdo průběh techniky řídil? Kdo podle vás ostatním nejvíce pomáhal?

Praktická doporučení

Technika rozvíjí vnímavost žáků sobě navzájem a otevírá téma jejich schopnosti být si vzájemně oporou. Žáky vedeme k tomu, aby si uvědomili, že v podobných situacích je důležité druhým důvěřovat, ale také jim být v případě potřeby nápomocni. Oceňte děti, které ostatním výrazně pomáhaly (podle vašeho názoru i podle výstupu z diskuze). Techniku je možné využít i alternativním způsobem s pomocí provázku, který položíte na zem. Žáci se řadí jen na něm, aniž by z něj sestoupili.

Pravidla

Cíl aktivity

Nastavit společně se žáky pravidla, která ve třídě podpoří respekt, vzájemné naslouchání si a umožní skupinovou práci

Časová dotace 30 minut

Pomůcky Papír A1, tužky

Popis aktivity

1. Posadte se spolu se žáky do kruhového uspořádání. Doprostřed kruhu položte velký papír a připravte si fixy.
2. Téma pravidel otevřete některou z následujících otázek: – Co podle vás potřebuje společenství lidí k tomu, aby mohlo dobře fungovat? – Co musí mít každá hra k tomu, aby bylo možné ji hrát?
3. Nechte žáky přinášet vlastní nápady. Je pravděpodobné, že někdo zmíní pravidla nebo jejich alternativu (např. zákony). Pokládejte otázky, dokud se tato odpověď neobjeví. – Rozvíjejte téma s pomocí dalších otázek: – K čemu pravidla slouží? – Proč je lidé potřebují? – Mohou lidé chtít dodržovat pravidla? Slouží k něčemu i jednotlivci? Shrňte, proč jsou pravidla důležitá a co pozitivního přinášejí.
4. Nyní přejděte k samotné formulaci pravidel. Ptejte se: – Jaká pravidla by podle vás mohla být užitečná naší třídě? – Co byste si přáli, aby se v naší třídě dodržovalo? Vyzvěte žáky, aby přinášeli co nejvíce svých nápadů. O jednotlivých nápadech diskutujte, ptejte se ostatních, zda by si takové pravidlo také přáli a proč, zda je podle nich důležité.
5. Pravidla, na kterých se shodnou všichni žáci, zapisujte společně na velký papír uprostřed. Vhodné je, aby pravidlo zapsal ten žák, který je vymyslel.
6. U každého pravidla diskutujte o tom, jak se pozná, že je pravidlo dodržováno/porušováno, a domlouvejte se, jak budete postupovat, pokud bude někdo pravidla porušovat.
7. Znění pravidel formulujte a diskuzi vedte dle doporučení kapitoly „Pravidla třídy“ z teoretické části této příručky.
8. Na závěr všechna domluvená pravidla přečtěte. Identifikaci třídy s pravidly může napomoci, pokud pravidla na závěr všichni podepíší, čímž se zaváží k jejich dodržování.

Praktická doporučení

Před započítím samotné techniky se ujistěte, že všichni žáci dobře porozuměli jejímu zadání a pravidlům. Samotné dodržování pravidel pak sledujte a důsledně vyžadujte. Dochází-li k porušování pravidel, průběh techniky zastavte a pojmenujte, které pravidlo žáci porušili. Pravidlo tím připomenete, upozorníte na jeho důležitost a zároveň motivujete žáky k jeho dodržení. Pokud třída pravidla porušuje i nadále, hledejte společně, co by žákům pomohlo pravidla dodržet. Jestliže se vám některá technika ve vaší třídě nedaří a ujistili jste se, že žáci rozumí jejímu zadání, může to být způsobeno tím, že technika neodpovídá potřebám nebo schopnostem vaší třídy, nebo to může vypovídat o rizikových vztazích ve třídě.

Poznávání podle rukou

Cíl aktivity

Podpořit vnímavost žáků ke spolužákům a rozvíjet intuici. Podpořit důvěru ve třídě. Umožnit navázání vzájemného kontaktu mezi všemi žáky

Časová dotace 30 minut

Pomůcky Šátek

Popis aktivity

1. Žáci sedí na židlích v kruhu tak, aby na sebe všichni dobře viděli.
2. Doprostřed kruhu postavte naproti sobě dvě židle.
3. Požádejte jednoho dobrovolníka, aby se posadil na židli uprostřed.
4. Šátkem mu zavažte oči.
5. Poté vyzvěte všechny ostatní žáky, aby si v naprosté tichosti vyměnili místa. Jeden z nich se posadí na židli naproti spolužákovi se zavázanýma očima a natáhne ruce před sebe.
6. Úkolem žáka se zavázanýma očima je poznat podle rukou, kdo naproti němu sedí. Dotýkat se může pouze rukou, a to jen po lokty.
7. Na uhádnutí spolužáka má pouze tři pokusy.
8. Žák, který byl „hádán“, se nyní posadí na židli „hádajícího“.
9. Hra pokračuje dle stejných pravidel.

Otázky k diskuzi

Podle čeho se vám dařilo poznat, kdo naproti vám seděl? Co vám bylo příjemnější: být poznáván nebo poznávat?

Praktická doporučení

Důležité je dodržet pravidlo naprosté tichosti a výměnu místa před každým hádáním tak, aby žák hádal opravdu jen podle rukou, ne podle zvuků/hlasu, směru, ze kterého žák přišel. Pokuste se zapojit do techniky všechny žáky, např. neverbálním vyzváním, aby se posadili doprostřed.

Tichá pošta trochu jinak

Cíl aktivity

Rozvíjet vnímavost a empatii mezi žáky. Otevřít téma zkreslování informací během jejich předávání

Časová dotace 15 minut

Pomůcky Jednoduché obrázky (dům, slunce, obličej, obrys postavy, auto atd.), papíry, tužky

Popis aktivity

1. Rozdělte třídu na dvě skupiny. Žáci ve skupinách se posadí za sebe tak, aby se dívali na záda žákovi sedícímu před nimi (jako v tramvaji).
2. Posledním žákům v každé řadě ukažte jeden připravený obrázek (např. dům).
3. Na váš pokyn překreslí tito žáci obrázek prstem na záda žákům sedícím před nimi. Ti pak opět žákům před nimi, až dojde obrázek na záda žákům, kteří sedí na začátku řady.
4. Obrázek, který k nim dorazil, pak překreslí na papír. 5. Po celou dobu techniky je zakázáno mluvit a otáčet se dozadu.
5. Až budou hotovy obě skupiny, porovnejte obrázek, který jste ukázali žákům na konci řady, s obrázky, které nakreslili žáci vepředu.
6. Nechte žákům chvíli na sdílení dojmů, pokuste se najít místo, kde se smysl obrázku změnil.
7. Nyní se žáci v řadách posunou o jednoho vpřed, první žák z každého zástupu se posadí na konec řady. Pokračujte stejným způsobem s dalším obrázkem.

Otázky k diskuzi

Co pomohlo předat obrázek správně? Co ovlivnilo výsledek vaší spolupráce? Stalo se vám někdy, že se k vám nějaká informace, kterou jste někomu sdělili, dostala zpět zkreslená nebo úplně změněná?

Praktická doporučení

Jedná se o jednoduchou a oblíbenou techniku, která předpokládá a rozvíjí schopnost dodržování pravidel a vnímavost a respekt žáků k sobě navzájem. Výstupů je možné využít k diskuzi o příčinách a důsledcích zkreslování informací. Techniku lze obměnit tak, že si žáci pantomimicky předvádějí např. profese (řidič, popelář, kuchař atd.). V takové obměně ukážete žákům na konci řady lísteček s názvem profese a žáci si ji předávají tak, že zaklepou žákovi před sebou na rameno a pantomimicky ji znázorní.

Předávání dárků

Cíl aktivity

Motivovat žáky k pozitivnímu nahlížení na spolužáky. Prohloubit vnímání o potřebách a přáních spolužáků. Vytvářet prostor pro reflexi toho, jak se žáci navzájem znají

Časová dotace Libovolná

Pomůcky Papíry, tužky, krabička/klobouk

Popis aktivity

1. Každý žák napíše na kousek papíru své jméno. Pokud je ve třídě více žáků stejného jména, domluvte se na rozlišení.
2. Papír všichni přeloží a vhodí do předem připravené krabičky.
3. Krabičkou zatřeste, aby se papíry promíchaly. Každý žák si postupně vylosuje jeden papír. Pokud si někdo vylosuje své jméno, vrátí papírek zpět do krabičky a vylosuje si jiný.
4. Nechte žákům chvíli na přemýšlení o tom, jaký dárek by pro vylosovaného žáka vybrali.
 5. Postupně každý přečte jméno spolužáka a představí svůj dárek. Dárek je imaginární, takže nemá žádná omezení (finanční, reálná, vtipná atd.). Musí ale splňovat podmínku, že by si obdarovaný žák přál takový dárek obdržet, dárek nesmí nikoho urážet nebo ponižovat (toto pravidlo platí i pro následnou diskuzi).
5. Obdarovaný žák poté potvrdí, zda je s dárkem spokojený, a poděkuje.
6. Postupně obdrží dárek všichni žáci. Až se vystřídají, techniku reflektujte.

Otázky k diskuzi

Komu se někdo ze žáků do dárku opravdu „strefil“? Komu naopak „nestrefil“? Kdo měl problém dárek pro spolužáka vymyslet? V čem to bylo obtížné? Koho napadaly dárky i pro další spolužáky? Uveďte příklad.

Praktická doporučení

Tato technika klade nároky na řízení průběhu techniky i diskuze, a to v udržení pozitivního ladění a respektu žáků k sobě navzájem. Je potřeba, abyste hned od začátku jasně zastavovali jakýkoli pokus o zesměšnění žáka prostřednictvím dárku.

6. Jedinečnost a respekt

Empatická hvězda

Cíl aktivity Rozvíjet schopnost empatie u žáků Podpořit vzájemné poznávání se žáků

Časová dotace 15 minut

Pomůcky Papíry a tužky

Popis aktivity

1. Třída se posadí do kruhového uspořádání a každý žák dostane papír a tužku.
2. Žákům zadejte instrukci, že mají za úkol odhadnout nejpravděpodobnější odpovědi, které by k následujícím tématům mohla přiřadit většina třídy. Cílem každého žáka je uhodnout, co odpoví ostatní.
3. Své odpovědi si žáci zaznamenávají na papír.
4. Témata se mohou týkat: – barvy – zvířete – stromu – hudebního nástroje – měsíce v roce – čísla – dne v týdnu – konkrétní písně – výběru panna nebo orel – předmětu ve škole
5. Po zapsání všech odpovědí každou samostatně vyhodnoťte.
6. Body získávají žáci, kteří se shodli na nějaké volbě, tj. kteří dali stejnou odpověď. Čím více žáků se shodne, tím více bodů dostanou. Každý z nich si započítá tolik bodů, kolik je žáků, kteří zvolili stejně. Např. v kategorii barva zjistíte, že se v odpovědích objevily barvy: 6x modrá, 12x černá, 10x červená, 2x růžová, další pouze po jedné. Žáci, kteří napsali modrou, získávají 6 bodů, žáci s černou 12 bodů atp. Pokud se odpověď liší od všech ostatních odpovědí, žák nezískává žádný bod.
7. V závěru techniky si žáci sečtou počty bodů.

Otázky k diskuzi

Kdo získal nejvíce bodů? Ve kterých otázkách jste se nejvíce shodovali a proč? U které otázky jste nevěděli, jakou odpověď zvolit? Co znamená empatie a jak ovlivňuje vztahy mezi lidmi?

Praktická doporučení

Hra je zaměřena na to, jak jednotliví žáci znají a jsou schopni se naladit na hodnotový systém třídy. S žáky můžete o vybraných hodnotách vést diskuzi, např. proč si většina vybrala jako den v týdnu pátek. Výstupy z techniky můžete využít k diskuzi o tématu empatie, jejímu definování a významu empatie v mezilidských vztazích a vztazích ve třídě.

Vnímavost ke změně

Cíl aktivity

Uvědomit si, jak jsem pozorný ve vnímání změn u spolužáků Podpořit schopnost projevovat zájem o druhé

Časová dotace 45 minut

Pomůcky Žádné

Popis aktivity

1. Všichni žáci sedí v kruhu.
2. Skupina si vybere jednoho dobrovolníka, který si důkladně prohlédne spolužáky a poté odejde za dveře.
3. Třída se domluví na jedné věci, kterou na sobě některý žák změní (např. rozpustí si vlasy, sundá si boty, přesadí se na jiné místo atd.). Ostatní žáci nesmí udělat žádné další změny.
4. Vyzvěte dobrovolníka, aby se vrátil do třídy a zkusil najít, co se na jeho spolužácích změnilo.
5. Techniku si postupně může vyzkoušet více žáků. 6. Nosnou částí techniky je vedení diskuze a reflexe.

Otázky k diskuzi

Co vám na technice připadalo nejobtížnější? Jaké změny se vám nejsnáze vnímají? m Čeho si na lidech nejvíce všímáte? Čeho si všímáte na svých spolužácích?

Praktická doporučení

Tato technika směřuje především k tomu, aby si žáci uvědomili, jak jsou vnímaví k různým změnám na svých spolužácích, popř. ve třídě. S diskuzí pracujte tak, aby si žáci pojmenovali, k čemu je důležité rozvíjet vnímavost k ostatním, např. všimnout si úspěchu druhého, ocenit ho za něco, vnímat, jak se druhý cítí. Tím se žák učí, že zvýšená vnímavost vede k rozvíjení vzájemného vztahu mezi lidmi.

Foták

Cíl aktivity

Rozvíjet schopnost empatie, podpořit navázání vzájemného kontaktu mezi žáky, kteří spolu běžně nekomunikují

Časová dotace 15 minut

Pomůcky Žádné

Popis aktivity

1. Třídu rozdělte náhodně do dvojic.
2. Jeden z každé dvojice představuje fotografa, druhý fotoaparát.
3. Fotoaparát má zavřené oči a jeho pravé rameno bude sloužit jako spoušť.
4. Fotograf stojí za fotoaparátem, drží jej za ramena a vodí jej po místnosti. Když fotograf zmáčkne pravé rameno fotoaparátu (spoušť), fotoaparát na chvíli otevře oči a podívá se, co chce fotograf vyfotografovat.
5. Po 3–5 minutách se dvojice v roli vystřídá.

Otázky k diskuzi

Cítili jste se lépe v roli fotografa nebo fotoaparátu? Co zajímavého vám fotograf jako fotoaparátu ukázal? Viděli jste jako fotoaparát něco, čeho byste si sami nevšimli? Co? Co podle vás znamená dívat se na svět očima druhého člověka? V čem může být takový přístup obohacující?

Praktická doporučení

Jedná se o zážitkovou techniku, v níž mají žáci možnost na chvíli vidět svět očima spolužáka. Je proto důležité zabezpečit, aby byli spolu ve dvojicích žáci, kteří k sobě nemají blízko, podpoříte tím propustnost podskupin ve třídě. Se staršími žáky lze na aktivitu snadno navázat diskuzí o tom, co je to empatie a k čemu je v mezilidských vztazích důležitá.

Loutky

Cíl aktivity

Rozvíjet vzájemný respekt mezi žáky. Uvědomit si, zda mají žáci tendenci spíše ostatní vést, nebo být vedeni. Umožnit pasivnějším žákům vyzkoušet si vůdčí roli.

Časová dotace 20 minut

Pomůcky Provázky, židle

Popis aktivity

1. Rozdělte třídu do dvojic rozpočítáním nebo jinou metodou náhody.
2. Uspořádejte prostor tak, aby měla každá dvojice dostatek místa a žáci se navzájem nerušili.
3. Zadejte třídě instrukce a sdělte pravidla techniky: – Jeden z vás bude nyní loutkář, druhý bude představovat loutku. Úkolem loutkáře bude pomocí pomyslných provázků pohybovat loutkou. Pomyslné provázky mohou být umístěny v jakékoli části těla loutky. Úkolem loutky je nechat se loutkářem po vymezenou dobu vést. – Loutkář se k loutce chová ohleduplně. – Loutka se nesmí sama pohybovat. – Nikdo během techniky nemluví.
4. Dvojice si své role následně vymění. Na loutkaření nechte každému z dvojice asi pět minut.
5. Poté se žáci posadí do kruhového uspořádání tak, aby na sebe všichni dobře viděli.
6. Techniku reflektujte s využitím otázek k diskuzi.

Otázky k diskuzi

Jak jste se cítili jako loutka? Jak se vám líbilo být loutkářem? Kdo se lépe cítil v roli toho, kdo vede? m Kdo naopak v roli toho, kdo se nechá vést? Máte to podobně i v jiných situacích? Zjistil někdo z vás, že mu jde role loutkaře dobře, ačkoli se běžně spíše nechává vést?

Praktická doporučení

V průběhu techniky mají žáci možnost vyzkoušet si roli vůdce i roli vedeného. Výstupů z techniky můžete využít k diskuzi o tom, co znamená vedoucí pozice (vůdčí schopnosti), jak se může projevovat a zda s sebou přináší i nějaké závazky (odpovědnost vůči vedenému, respekt, ohleduplnost atd.). Podobně se věnujte i výhodám a odpovědnosti vedeného. Vedte děti k uvědomění, že každému může v určité skupině více vyhovovat pozice vůdce či vedeného, a podpořte fakt, že obě role jsou rovnocenné. Technika umožňuje vyzkoušet si roli vůdce i pasivnějším dětem. Tím, že se aktivita realizuje ve dvojicích, podporuje kontakt mezi žáky, kteří spolu ve třídě běžně nekomunikují, přináší jim společný pozitivní zážitek (u techniky se žáci většinou dobře baví).

V čem jsme stejní, v čem jsme jiní

Cíl aktivity

Rozvíjet vzájemné poznávání se žáků Umožnit žákům hledání společných charakteristik

Časová dotace 20 minut

Pomůcky Papíry, tužky, židle, stopky

Popis aktivity

1. Ze židlí utvořte společně se žáky dva soustředné kruhy tak, aby byly židle z vnitřního kruhu otočeny proti židlím z kruhu vnějšího (viz obrázek).
2. Každý žák si vezme list papíru, který přeloží podélně na polovinu, a tužku. Posadí se na jednu ze židlí.
3. Žáci sedící proti sobě mají nyní za úkol na svůj list papíru zapsat jméno spolužáka sedícího naproti. Poté zapíše 3 věci, které mají s dotyčným společné (na jednu polovinu papíru), a jednu věc, ve které se od sebe odlišují (na druhou polovinu papíru). Na těchto charakteristikách se domlouvají společně, na domluvu a zapsání mají jednu minutu.
4. Po uplynutí minuty dejte povel žákům sedícím ve vnějším kruhu, aby se posunuli o jednu židli doprava. Dále probíhá aktivita stejným způsobem, dokud se žáci ve vnějším kruhu nevrátí na své původní místo.
5. Žáci by se měli pokusit o to, aby se společné charakteristiky nebo rozdíly pokud možno neopakovaly, tedy aby s každým novým spolužákem v diskuzi našli jiné charakteristiky, než jaké mají na svém papíře zapsány.

Otázky k diskuzi

Co nového jste se dozvěděli o svých spolužácích? Překvapilo vás něco? Co konkrétně? Přišli jste na nějakou věc, kterou máte společnou s většinou třídy? Kterou? V čem se od ostatních odlišujete? Čeho se charakteristiky nejčastěji týkaly (např. zájmů, vlastnictví předmětů atd.)?

Praktická doporučení

Nosnou částí techniky je zejména diskuze probíhající mezi žáky ve dvojicích. Pozorujte, jak se k sobě žáci během techniky chovají, zda hledání společného a rozdílného probíhá v diskuzi a jaká vládne mezi žáky nálada. Po skončení diskuze předejte třídě vaši zpětnou vazbu. Dvou kruhových uspořádání můžete se třídou využívat i pro diskuzi o jiných tématech. Lze např. zadat, že mají žáci minutu na to, aby si společně povídali o svých názorech a postojích na nějaké aktuální téma nebo učební látku.

7. Reflexe a jak na ní

Za každou technikou by měla následovat diskuze. Dobře vedená diskuze je jedním z nejdůležitějších prvků skupinové práce. Umožňuje žákům se vzájemně lépe poznávat, naslouchat si a sdílet a konfrontovat své názory. Je nástrojem pro hodnocení skupinové aktivity a pomůže vám vést žáky k definování jejích výstupů. Má-li aktivita třídy k něčemu napomoci, je potřeba, aby byl jasně pojmenován její výstup, tj. čemu žáci porozuměli a co se naučili. Výstup je vždy efektivnější, pokud se žáci na jeho definici sami aktivně podílejí. Vedení diskuze je velmi náročnou činností, které je potřeba se dlouhodobě učit. Aby byla diskuze efektivní, je potřeba mít stanovená pravidla třídy, která můžete doplnit o speciálně vydefinovaná pravidla pro diskuzi.

Pro vedení diskuze je nezbytné zajistit následující podmínky:

- Žáci si navzájem naslouchají, mluví vždy jen jeden.
- Vyjádřené názory nejsou ostatními zesměšňovány či negativně komentovány.
- Každý má právo vyjádřit svůj názor.
- Každý mluví sám za sebe (v jednotném čísle).
- Pro každého je vytvořen prostor k tomu, aby mohl vyjádřit svůj názor (i pro žáky, kteří se méně prosazují, stydí se apod.).
- Nikdo ze žáků se během diskuze nevěnuje jiné aktivitě (včetně aktivit, které zdánlivě nevyrušují, např. když jedna dívka v tichosti plete copánky druhé).
- Názory a postoje žáků se vztahují k tématu diskuze.
- Všichni na sebe dobře vidí, a především vy vidíte na všechny účastníky diskuze.
- Diskuze se vyvíjí k jasnému výstupu/závěru – má cíl, ke kterému směřuje.

K zajištění těchto podmínek vám mohou pomoci následující **doporučení**. Zajistěte, abyste spolu se žáky seděli v kruhovém uspořádání tak, že na sebe všichni vidí a mohou se na diskuzi soustředit. I kdyby to mělo zabrat několik minut, utvořte kruh, který:

- nebude přerušen žádnými mezerami,
- nikdo nebude sedět ve druhé řadě,
- všechny židle budou stejně vysoké, stejně pohodlné a otočené opěrátkem dozadu,
- všichni žáci budou na židlích sedět čelem do středu kruhu,
- nikdo nebude mít v ruce telefon, videohru, na uších sluchátka atd.

Zajistíte tím rovnocenné postavení všech žáků a jejich soustředění.

Kdykoli dojde v průběhu diskuze ke změně v kruhovém uspořádání, vždy na ni upozorněte, odstraňte ji a důsledně tyto podmínky zajišťujte. Pomůže vám to diskuzi efektivně vést a vytvořit lepší podmínky k tomu, aby se žáci do diskuze aktivně zapojili. Nelitujte času, který

strávíte takovýmito úpravami prostoru. Pokud na nich budete vždy trvat, žáci se je časem naučí a nebude potřeba se jimi zdržovat.

Ke splnění podmínky, aby si žáci navzájem naslouchali, je nezbytné, aby vždy mluvil jen jeden, netolerujte ani šepot. Na tomto pravidle důsledně trvejte. Pokud někdo začne něco říkat a ostatní mu nevěnují pozornost, požádejte ho, ať chvíli počká, a poproste ostatní o pozornost. Teprve když nikdo jiný nemluví a všichni se soustředí na diskuzi, vyzvěte žáka, aby ve vyjádření svého názoru pokračoval. Tomuto pravidlu se možná bude muset vaše třída chvíli učit. I když se někdy zdá snazší vyrušování některých žáků ignorovat, nedělejte to. Zajištění tohoto pravidla vám hodně usnadní práci se třídou a samo o sobě rozvíjí dobré vztahy mezi žáky. Každý žák musí mít během diskuze právo se vyjádřit a být slyšen. Dodržením tohoto pravidla učíte žáky vzájemnému respektu, rozvíjíte jejich komunikační dovednosti a podporujete sebevědomí i jejich osobnostní rozvoj.

K zastavení vyrušování některých žáků můžete využít různé nástroje:

- Zastavit žáka, který diskutoval, a počkat si na ticho.
- Oslovit jménem žáky, kteří vyrušují.
- Připomenout pravidlo, že mluví vždy jen jeden (může být nastaveno v domluvených pravidlech třídy).
- Směřovat pohled na vyrušující a dívat se na ně, dokud ve vyrušování nepřestanou.
- Použít gesto, které bude mít význam žádosti o ticho a na kterém se s žáky předem domluvíte atd.
- Žáky přesadit, a to buď:
 - náhodně, tj. nechat je po proběhlé aktivitě posadit se tak, aby vedle sebe seděli ti, kteří spolu pracovali ve skupině;
 - posadit nejvíce vyrušující žáky vedle sebe, přitom ale musí být jasně řečeno, že se nejedná o trest, ale že se jim snažíte pomoci se lépe soustředit na diskuzi/na to, co říkají ostatní.